

PRIEDAI

KUN. JURGIO AMBRAZIEJAUS PABRĖŽOS PAMOKSLAI, RYŽTAI, LAIŠKAI, EILĖRAŠČIAI

1

KUN. JURGIO PABRĖŽOS PAMOKSLAS PERIMANT ADMINISTRUOTI RAUDĖNŲ PARAPIJĄ — 1798 m.

« Si, dicente me ad impium: Morte morieris, non annuntiaveris ei, neque locutus fueris ut avertatur a via sua impia, et vivat, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram » (Ezech. 3,18).

« Jei man sakant bedieviui 'Mirte mirsi', tu jam neapskelbsi ir nekalbėsi, kad jis gręžtųsi nuo savo bedieviško kelio ir būtų gyvas, tas bedievis mirs savo neteisybėje; tačiau jo kraujo aš pateškosiu iš tavo rankos ».

Kai šventas Karolis Boromiejus, būdamas išrinktas Milano arkivyskupu, atvažiavo paimti savo arkivyskupystės, visi džiaugėsi jo atvykimu, o šv. Karolis buvo labai liūdnas. Visi jo ingresso šventėje džiaugėsi, vieni žaidė, kiti šaudė iš patrankų, o šventas vyskupas graudžiai verkė. Jis buvo paklaustas: — Ach, dėl Dievo, pasakyk man, šviesiausias vyskupe! kokia gi priežastis yra tavo liūdesio ir verksmo? Tu valdysi valsčius ir visokias gėrybes, turėsi tarnus ir dvarus. Kodėl gi nesilinksmini sulaukęs taip didžios laimės, ar begal būti pasaulyje žmogui malonesnis daiktas, kaip tas, kuris iš mažo tampa didesniu? — Į tai šv. Boromiejus atsakė — Ne taip aš galvoju, kaip pasaulis. Tegul sau kiti linksminas, tegul būna patenkinti. Aš, ant savo pečių turėdamas uždėtas tokias sunkias pareigas, negaliu susilaikyti nuo ašarų, nes suprantu, jog už visos arkivyskupystės dvasią turėsiu Dievui duoti apyskaitą.

Miliausieji mano nauji parapičiai! prisipažįstu jums, jog man, priimant Raudėnų parapijos valdymą ir ūkininkavimą, buvo pilnos akys ašarų. Dėl ko? Dėl to, jog iš vikaro pareigų, kur tiktai savo ir tų, kurie pas mane ėjo išpažinties, ieškojau išganymo, liepė būtinai persikelti ir būti tos parapijos užvaizda, kur yra apie 1200 tikinčiųjų sielų, o žinau gerai, jog už kiekvieną sielą, jei kuri mano valdymo metu, saugok Dieve, nueis į pragarą, man reikės Dievui atsakyti. Na, kaip tad neverkti? Sutvėrėjau mano! Už ką mane taip baudi? Už tai, jog tau prisakiau per Ezechielį pranašą, tais žodžiais: « Jei man sakant bedieviui 'Mirte mirsi', tu jam neapskelbsi ir nekalbėsi, kad jis gręžtųsi nuo savo bedieviško kelio ir būtų gyvas, tas bedievis mirs savo neteisybėje; tačiau jo kraujo aš pareikalausiu iš tavo rankos » (Ezech. 3,18). Iš tų žodžių atkreipkite

dėmesį tik į tuos: *neque locutus fueris* — jei tu jam neapskelbsi. Taigi pražūties priežastis bus mano tylėjimas ir nesakymas. Ar supratote visi, ko Viešpats Dievas iš manęs nori ir man įsako, idant netylėčiau, o sakyčiau jums, ką privalote daryti ir ko saugotis, kad būtumėte danguje? Tai norėdamas išpildyti jums, mieli parapičiai, prižadų dvejopu būdu jus mokyti: pamokslais ir išpėjimais. Prašau truputėlį atkreipti dėmesį.

Pirmas punktas. — Filistimai buvo labai dideli izraelitų priešai ir labai dažnai su jais kariavo. Bet ne tiek karu, kiek apgaule izraelitams kenkė. Filistimai išpirkė visus karo ginklus. Negana to, dar visus ginkladirbius įvairiais būdais pas save atsikvietė. Ir taip izraelitai, ginklų neturėdami, visuomet buvo filistimų sumušti. Taip pat elgiasi ir šėtonas, norėdamas nuvesti į amžiną pražūtį. Ką jis daro? Pirmiausia jis stengiasi iš tikinčiųjų žmonių atimti ginklą, tai yra Dievo pažinimą ir reikalingus pamokslus. O jei tas jam pasiseks, jei jis apakins tikinčiųjų žmonių protus, jau tuo jis daug laimės. Ir dėl to, kad šėtonas pats nieko negali padaryti, naudojasi savo nedorais žmonėmis, idant pamokslai ir kiti pamokymai būtų katalikų tarpe panaikinti. Taip darė šėtonas per Nabokodonazarą, Antiochą, Deoklecijaną, Julijoną Apostatą ir kitus, kurie užgynė mokyti Dievo teisės. Taip ir dabar daro per tuos žmones, kurie, patys tuoliai neklausydami pamokslų, stengiasi ir kitus nuo to dieviško ginklo atitraukti. Dėl ko tai šėtonas stengiasi padaryti? O dėl to, idant žmonės nežinodami nusidėtų ir į pragarą patektų, kaip pranašas Ozėjas tvirtina, sakydamas: *Maledictum et mendacium et homicidium et adulterium inundaverunt* (Oze. 4,2). Piktažodžiavimas, žmogžudystė, melas ir svetimoterystė įsigalėjo. O iš kur tos baisios nuodėmės atsirado? Atsako tas pats pranašas, jog tai kyla iš nežinojimo. *Non est scientia Dei in terra* (Oze. 4,1).

Mano mieliausi parapičiai! Nesakau, kad jūs nežinote sielos išganymo dalykų, saugok, Dieve! Spėju, kad jūs žinote tikėjimo tiesas, visi mokat poterių ir kitus dalykus, nes gerai žinau, kad buvusysis administratorius, kurio įpėdinis aš esu, kurio pasitraukimo visa parapija labai gailisi ir jam buvo paklusni, savo avis kuo geriausiai saugojo ir jus kaip savo aveles jam pavestas išmokė, ko tikrai mokėti reikia. Sakau tai, idant parodyčiau, kaip sunku yra būti piemeniu, nes jam reikia mokyti krikščioniškų pareigų. Aš dabar esu tos bažnyčios administratorium ir vienkart jūsų visų piemeniu. Tad vyresnybės parėdymu man reikia pamokslų šviesa geriau apšviesti tuos, kurie nemoka arba užmiršo išmokyti. Bet argi aš vienas tai pajėgsiu, Ach! Jūsų pagalbos prašau, o gimdytojai! Jūs man padėkit, šeiminkai, kurie valdote kitus. Na, vaikai, stokime prieš tą priešą — nežinojimą. Gimdytojai, veskit savo vaikus į bažnyčią, į pamokslus. Jūs šeiminkai, savo šeimyną mokykit, ką patys mokat. Ponai ir bajorai, klauskite dažnai savo tarnų ir valdinių, ar atmeną, ką girdėjo šventoje bažnyčioje. Jau eikim prie antro punkto.

Antras punktas. — Viešpats Dievas visiems savo žodį skelbiantiems įsakė, kad nuodėmių išnaikinimui taip labai pakeltų savo balsą, kad jis

skambėtų, kaip triūba. *Quasi uba exalta vocem tuam* (Izr. 58,1). Dėl ko gi pamokslininko balsas prilygintas triūbai? Dėl to, kad tai pasakyta Šv. Rašte. Nė vienas miestas taip stebuklingu būdu nebuvo paimtas, kaip Jeriko miestas, nes be jokio ginklo ir karo jį paėmė izraelitai. Gal norite žinoti kaip? Ogi taip. Viešpats Dievas Jozuei įsakė, idant, su kunigais visi šaukdami ir triūbas pūsdami, septynis kartus apeitų apie miestą. Kaip tik tai septynis kartus apėjo aplink miestą, visi bokštai ir vartai sugriuvo, o miestas izraelitams teko.

Pagal vieną šventą (Aubleutisą?) pamokslininką *Urbs Jericho significat civitatem diaboli* (Abul. aud Bon. Sermon. 3,1). Jeriko tvirtovė reiškia velnio miestą. Mumyse yra to velniško miesto bokštai, pikti pageidimai ir nuodėmės: kaip tai puikybė, godumas, paleistuvystė ir kiti. Ką tada reikia daryti, idant tas miestas, tas nuodėmių lizdas būtų išnaikintas? Reikia triūbos, reikia pamokslininko balso, idant sugriūtų sėtono mūrai, kaip sako šv. Augustinas: *Canentibus tubis muri Jericho ceciderunt, ita superbia mundi cum suis turribus asidua sacerdotum praedicatione destruitur* (S. August. Sermon. 106).

Dėl to, mano mieliausieji parapiečiai, atleiskite man ir nepykite, kad aš iš tos sakyklos ne linksmu balsu, bet kaip triūba, labai dideliu balsu pamoksluose jus bausiu ir grasinsiu baisiausiu Viešpaties Dievo teismu, nes dabar jau vos tik dešimtį dienų toj parapijoje gyvenu, o jau ne tik tai girdėjau, bet ir pats savo akimis mačiau girtų žmonių, jog čia atsiranda tarp kviečių ir kūkalių, tai yra, jog čia atsiranda tarp gerų ir labai didelių nusidėjėlių. Kaip tai: paleistuvių, nesantaikų kėlėjų, dvi-linkaliežuvių, artimo šlovę plėšiančių. Girdėjau ir pats asmeniškai tarp jūsų mačiau iš moteriškų vaikščiojant nekukliai be šniūravonių, be prijuosčių. Lig laiku pasakau, kad visi žinotumėte, jog, jei kas iš jūsų nemylės Viešpaties Dievo ir nesistengs nuodėmių saugotis, paskelbiu iš anksto, jog aš to žmogaus būsiu didžiausiu neprieteliu, pakol neišvysiu to žmogaus nuoširdžios atgailos, nes netinka tą žmogų laikyti prieteliu, kuris yra Dievo neprieteliu.

Nemanykit sau, jog tai darysiu iš piktumo. Ne, klausytojai! Ne, Viešpatie Dieve, saugok mane nuo to, bet tai darysiu jus mylėdamas ir jūsų sielų išganymo trokšdamas, o taip pat labai bijodamas Dievo teismo, kurio sulauksiu, jei nepildysiu savo pareigų. Bet ir jūs patys, mieli parapiečiai, stenkitės su manimi, ir kits kitą padrašindami stenkimės visi išnaikinti nuodėmes toje parapijoje. Ir dėl to sakau kiekvienam iš jūsų Mozės žodžiais: *Si qui est Domini iungatur mihi* (Exod. 32, 26). Kas tik turi Dievo malonės kibirkštį, tegul su manimi jungiasi, idant išnaikintume nuodėmę.

Šeiminkai, žiūrėkite, kas jūsų namuose dedasi. Gimdytojai, žiūrėkite, su kokiais asmenimis jūsų vaikai draugauja. Desėtkininkai, žiūrėkite, kas jūsų desėtkoje dedasi, kokie asmenys Viešpaties Dievo nemylė, kokie asmenys kitus piktina savo nešvariomis kalbomis arba darbais. Ponai ir bajorai tegul stengiasi sužinoti, kas dedasi tarp jų dvariškių, kas vyksta tarp samdinių, tegul patys duoda gerą pavyzdį, tegul neleidžia piktų draugysčių, tegul baudžia už papildytus negražius darbus.

Aš iš savo pusės, kaip apsiskelbiau, stengsiuosi ir prižadu sergėti ir bausti kiekvieną pikta darančią. Bet tik aš dar netikiu, kad jūs tai išpildytumėte, dėl to prašau jūsų čia Viešpaties Jėzaus akyse prisipažinti; ar dirbsite su manimi? ar kiekvienas atliksite savo pareigas? ar, matydami pikta elgiantis, patys negalėdami pataisyti, pranešite man? Ar tikrai pasižadate?

Viešpatie geriausias, tu matai mano parapiečių širdis, pasižadame tau visi, visi kartu, jog ne tiktai patys nusidėti saugosimės, bet dar ir kitus negerai darančius pataisyti stengsimės. Bet kad visos mūsų pastangos be tavo, Dieve, malonės nieko nereiškia, dėl to visa palikęs einu prie tavęs, tavo pagalbos prašydamas. Juk tu, Viešpatie, geriau žinai, tu pats vyresnybės asmenyje man liepei, idant aš sėdėčiau ir būčiau toje parapijoje. Duok tad man tokią malonę, kokią davei savo vyskupui šv. Martynui, kuris dėl Dievo nesibijojo visų didžiausio darbo. *Domine, si populo tuo sum necessarius non recuso laborem* (Vita S. Martini).

Ach, kaip aš būčiau laimingas, kad, mirdamas ar išeidamas iš šios parapijos, apie savo parapiečius galėčiau sakyti Dievui, kuriuos Viešpats Jėzus sakė savo dangiškajam Tėvui: *Domine, quos dedisti mihi non perdidi ex eis quemquam* (Jon. 17, 12). Viešpatie, avelių, kurias atidavei į mano rankas, nepražudžiau nė vienos. Tai duok, Viešpatie Dieve! Amen.

Šiam pamokslui kun. J. Pabrėža duoda tokį pavadinimą: *Exortamiena w Raudzianach przy objęciu Administracyi wyjęta z iedenego Kaznodziei polskiego* — 1798. Vadinas, šis pamokslas paruoštas sekant vieno lenko pamokslininko pamokslu, bet pritaikytas Raudėnų parapijai.

2

KUN. J. PABRĖŽOS DIENOTVARKĖ IR RYŽTAI RAUDĖNUOSE

1. *Dienotvarkė Raudėnuose*. — Keltis 3-čią arba 4-tą valandą. Atsikėlus turėti Dievą mintyse. Pasveikinti Švč. Dievo Motiną. Apsirengus maldingai atkalbėti rytmetinius poterus. Apmąstymą atlikti. Po to breviorių kalbėti neskubant, atidžiai ir atsiklaupus. Toliau, mažiausiai per pusvalandį studijuoti Teologiją, o jei laikas leidžia, ištisą valandą. Laikyti šv. Mišias su tinkamu pasirengimu ir padėkojimu. Po šv. Mišiu atlikti dvasinį skaitymą per 15 — 30 minučių. Toliau rūpintis ūkio reikalais. Likusį laiką iki pietų panaudoti pamokslų pasiruošimui ir šv. Rašto skaitymui. Perskaityti Senojo Įstatymo du skyrius ir, kas tiktų pamokslams, atmintinai išmokti. Pusiaus dvyliktos dalinė sąžinės sąskaita. Dvyliką pietūs. Po pietų iki dviejų laisvalaikis. Nuo 2-3 val. skaitymas ir Teologijos kartojimas. Toliau, ruošimasis pamokslams iki brevoriaus kalbėjimo. Visuomet jį kalbėti savu laiku. Atkalbėjus breviorių, apžiūrėti ūkį arba aplankyti sergančius ir vargstančius parapiečius. Toliau kalbėti savo dievotumo pasirinktus poterus. Šeštą valandą skaityti šventųjų gyvenimus ir kitas dvasinio turinio knygas. Vakariinės metu — susi-

turėjimas. Sąžinės apyskaita, vakariniai poteriai, nusiramimas. Vakare anksti gulti — 7 ar 8 valandą. Ši dienotvarkė negali kliudyti pastora-cijos atlikimui : krikštams, aprūpinimui ligonių ir t.t. Tuo atveju dienotvarkė tam laikui sulaikoma. Šeštadieniais po šv. Mišių visą laiką klausyti išpažinėčių.

2. *Ryžtai 1798 m.* — 1. Visas ir mažiausias savo pareigas atlikti — jokios neapleisti. 2. Atlikti jas iš Dievo meilės ir aukoti jas Dievo garbei. 3. Atlikti jas dėl to paties Dievo su didžiausiu noru, nes jos dėl Dievo daromos. 4. Atliekant jas, visuomet turėti savo akivaizdoje Viešpatį Dievą. 5. Pasirenku Švč. Dievo Motiną savo motina, Globėja ir Saugotoja. 6. Viską darau tarsi tuoj turėčiau mirti.

3. *Ryžtai 1799 m.* — 1. Niekados nepykti ant patarnaujančio berniuko. Kad tai būtų įvykdyta nesikrimsti dėl jo klaidų. Už pirmą kartą ispėti lengvai, paskiau aštriau, o jei nesitaISO, ir trečią kartą. Po trečio ispėjimo, jei dar nesitaISO, tada jau be jokio vidujinio susijaudinimo pelnytą bausmę pritaikyti. 2. Neįtarti kitų, jei iš neatidumo tas įvyktų, tuojau pat pastebėjus, prisipažinti blogai padarius, į tą kalbą nekreipti dėmesio. 3. Nesiklausyti įtariančių, bet tuoj ispėti, kad šlovę plėsti artimui yra nuodėmė. Jei nebūtų galima perspėti, tuoj pasišalinti arba rūstų veidą parodyti. 4. Nevaikščioti pas parapiečius ir neviesėti pas juos. 5. Nosinaitę turėti užsidėjus klausant išpažinėčių. 6. Laike valgių (pusryčių, pietų, vakarienės) laiko negaišinti. Kaip tik pavalgyta, tuojau nuo stalo keltis. 7. Taip atlikti kiekvieną darbą, kaip kad tuojau reiktų mirti. 8. Be reikalo į jokią moterį nežiūrėti. 9. Neiti teikti šv. Sakramentų, jaučiant sąžinėje nors abejotinai sunkią nuodėmę, bet tuojau išpažintį atlikti. 10. Nesigailėti laiko pasiruošimui atlikti gerą išpažintį : sąžinės sąskaitos darymui, psalmių ir kitų maldų kalbėjimui dėl gailėsčio sužadavimo, nuodėmių pasibiaurėjimo ir tvirto pasiryžimo daugiau nebeususidėti. Kiekvieną išpažintį taip atlikti, tartum ji būtų gyvenime paskutinioji. Išpažinti nuodėmes be jokio pasiteisinimo, atvirai, nuodėmių nemažinant ir nuodėmklausio pilnai klausant. 11. Dievą pasirinkti savo tėvu. Turėti vilties jo gailėstingume. Visose ligose, nuoskaudose ir varguose pirmiausia į Dievą kreiptis. « Tavyje, Viešpatie, turėjau vilties (Psl. XXX, 2). 12. Jau iš vakaro pradėti ruoštis šv. Mišioms : a) Daryti sąžinės sąskaitą, ar nėra sunkios nuodėmės ; b) Daryti gailėsčio aktą ; c) Gulti einant, pavesti save Angelui Sargui, kad jis budėtų ir saugotų nuo visokio blogio ; d) Rytmetyje atsikėlus labai saugotis visokio išsi-blaškymo, bet tyloje ir susikaupime permąstyti žodžius : *Kas Tu, Viešpatie ir kas aš ?* Neturėti jokio palinkimo prie jokios, kad ir kasdieninės nuodėmės. 13. Mylėti Dievą, nes jis ir įsako mylėti, nes vertas meilės — didžiausias geradarys. 14. Būti kantriu ir švelniu : « Savo kantrumu jūs laimėsite sielas » (Luk. 21, 19). 15. Niekados neapleisti kasdieninės sąžinės sąskaitos. 16. Kad šių pasiryžimų nepamirščiau, kasdien juos perskaityti ir šiais ar panašiais žodžiais į Viešpatį kreiptis : « Tėve mano, padėk man, kad tai išpildyčiau, ką aš Tau pažadėjau ». *Tėve mūsų ...*

Sau užsidėtos bausmės : 1. Už kiekvieną supykimą — sukalbėti, rankas laikant į aukštį iškeltas, 5 poterius. Jei galima, tuojau po nusikaltimo. 2. Už kiekvieną artimo įtarimą mintimis nežinomame dalyke — tris kryželius išlaižyti žemėje. 3. Už kiekvieną apkalbančiųjų neperspėjimą padaryti gailestį ir dievotai sukalbėti 7 poterius, prašant Dievą nuodėmės atleidimo ir pasitaisymo. 4. Už kiekvieną artimo apkalbėjimą tikrame dalyke, bet nežinomame, duoti vargšams 2 dytkas ir atkalbėti 7 atgailos psalmes. Kituose įtarimuose pasielgti taip, kaip pasiryžimuose nustatyta. 5. Už kiekvieną nereikalingą išėjimą į parapiją — vieną dieną pasninkauti. 6. Už kiekvieną neužsidengimą nosine klausant išpažinčių, po bausmės disciplina. 7. Už kiekvieną veltui laiko praleidimą prieš ir po valgių, padaryti Dievo akyse gailestį. 8. Už kiekvieną be reikalo į moteriškę pažvelgimą, daryti gailestį ir tris poterius sukalbėti. O už kiekvieną nereikalingą su moteriške vienas su viena pabuvojimą, padaryti gailestį ir nešioti graso juostą per pusvalandį.

Be to, jau iš vakaro nusistatyti, ar reikalingas rytmetyje išpažinties atlikimas.

4. *Kiti 1799 m. ryžtai.* — a) Visados atsiminti, kad Dievas mato. Pagundose sakyti sau : « Kaip galiu nusidėti Dievo akivaizdoje » ; b) Atšalinuose ir dvasinėse sausrose sakyti sau : « Mano akys visuomet atkreiptos į Viešpatį, nes Jis ištrauks mano kojas iš žabangų » (Ps. 24, 15). c) Sunkiose nelaimėse tarti : « Aš turiu visuomet Viešpatį savo akivaizdoje, kad nebūčiau pajuoktas » (Ps. 15, 8). d) Esant norui eiti pasilinksinti tarp žmonių, kreiptis šiais žodžiais : « Viešpatie, mums čia gera būti ». Visada minėti žodžius, kuriuos Dievas Abraomui pasakė : « Vaikščiok mano akivaizdoje ir būk tobulas » (Gen. 17, 1)¹.

3

RYŽTAI PADARYTI TVERUOSE 1800 m.

1. Visuomet turėti Dievą savo akyse, prisimenant, tartum Dievas kiekvieną momentą pro langą žiūrėtų ; 2. Kasdien apmąstymų metu pasiryžti būti kantriu, saugoti akis ir liežuvį ; 3. Dalinių sąžinės sąskaitų laiku aiškiai save patikrinti, ar savo pasiryžimus — būti kantriu, saugoti akis ir liežuvį — išpildžiau, ir po kiekvieno prasikaltimo tuojau sužadinti gailestį, atgailą sau užsidėti ; 4. Atminti visados, kad už didelius prasikaltimus, jei nepasitaisysiu bus pražūtis ; 5. Nuolatos prieš akis turėti tylintį Viešpatį : akis į žemę nuleidusį, kryžių nešantį ; 6. Visados minėti, kad be nusižeminimo neįeisi į dangaus karalystę ; 7. Prieš kiekvieną svarbesnį darbą atsidūsėti prie Dievo ir prie Švč. Dievo Motinos — prieš šv. Mišias, einant išpažinčių klausyti, prieš pamokslą, prieš

¹ Šią dienotvarkę iš lenkų kalbos išvertė kun. P. Ruškys, *Kun. Jurgis [...] Pa-brėža*, mašinraštis, 9-11 psl.

kunigiškų poterių kalbėjimą. Dažnai prisiminti savo praeitų laikų pasižadėjimą ištikimai tarnauti Švč. Dievo Motinai. Paraginti einančius išpažinties savo reikaluose bėgti prie Marijos; 8. Kasdien apmąstymų laikų už nekantrumą, už akių nesaugojimą ir nereikalingas kalbas pasiskirti sau atgailą; 9. Kas mėnesį vieną dieną būtinai paskirti savo sielos reikalams.

4

MĄSTYMAS MĖNESINIŲ REKOLEKCIJŲ METU TVERUOSE

« *Ko gi kelies puikybėn, žemės dulke?* » (Ekl. 10, 9).

« *Tepažįstu Tave, Viešpatie, tepažįstu save?* »

(Šv. Augustinas)

1. *Kas buvai?* Pirmiau buvai niekas. Pasidarytumei tūkstantį kartų blogesniu, jei drįstumei nors vieną sunkią nuodėmę prisileisti. O jei būtų prisileista daug sunkių nuodėmių, tad ir patsai Dievas turėtų stebėtis iš tavo sielos niekšybės, apie kurią Jeremijas sako: « Kaip labai niekšinga pasidarei, pakartodama savo kelius » (Jer. 2, 36). Sunkia nuodėme užpelnytum amžiną ugnies kalėjimą ir, tenai būdamas, ar galėtumei į puikybę keltis, ar galėtumei kitus niekinti, ar gailėtumei save aukštinti?

Sakysi, atgaila už prasikaltimus jau padaryta, bet ar gali tikrai žinoti, kad nuodėmės jau atleistos, nes « žmogus nežino meilės, ar neapykantos jis vertas » (Eccl. 9, 1). Jei būsi išdidus, tai tuo pačiu būtu ženklas tavo atmetimo, jei ir prileistumei, kad nuodėmės jau atleistos, bet kas iš to? Ar nėra didelio reikalo, nusižeminti, kad Viešpačiui Dievui buvai nors kartą nusikaltęs ir į velnio vergiją patekęs?

2. *Kas esi?* Atėmus Dievo malonę, visai nieko gero negali padaryti, nė vieno žodžio ištarti, net pamanyti nieko gero iš savęs negali, bet tegali tik nusidėti ir paklysti.

Puikybė skverbiasi į širdį, aptemdo protą, ne Dievo, ne Jo garbės ieško, bet savęs teieško visuose užmanymuose, kalbose ir darbuose. Aukščiau kitų save stato, kitus niekina, atkakliai savo nuomonės laikosi ir griežtai ją gina, vyresniesiems nenusilenkia, su lygiais nežmoniškai apsiejina, mažesnius užgaulingais žodžiais žemina, išdidžiai su panieka jiems duoda įsakymus.

Jokio nemalonumo pakęsti negali, nuolat nusiskundžia ir murma ant Dievo, ant žmonių ir blogų nuotykių. Įvairūs prasikaltimai aiškiai rodo, kad « tavo pažinimas tavo viduje » (Mich. 6, 14).

3. *Kas būsi?* Būdamas Dievo malonėje, lengvai gali jos netekti, gali į didžių prasikaltimų įkristi, gali Dievo malonę praradęs daugiau jos nebeatgauti. « Kauk, egle, nes kedras pargriuvo » (Zach. 11, 2).

Nusikalto Saliamonas, nusikalto Dovydas, nusikalto apaštalas Petras ir daug kitų, ir tai dėl menkos priežasties. Tokia pat nelaimė gali

ištikti ir tave. Tad didelis nusižeminti paraginimas. Todėl dažnai tuos visus dalykus minėk!

5

KITI RYŽTAI, DARYTI 1800 m.

1. Rūpintis visur ir visada pagal Šv. Dvasios nurodymą nusižeminti. « Žemink save visame » (Eccl. 3, 2). Nusižeminti širdyje, mintyse, žodžiuose, visais darbais. Niekados nesigirti nei savo kilme, nei savo protu, nei gabumais, nei turtu. Labai saugokis save kitiems pristatyti kaip nusišėję ir netinkantį atlikti savo pareigų, nes tas paeina iš užsislėpusios puikybės ir savimeilės. Patsai savęs negirk ir nekaltink, tai daro neprotingi, kuriuos tuščia garbė blaško (Tob. 4, 14). 2. Didžiausiai saugokis apie kitus blogai kalbėti, kritikuoti kitų papročius, kitus smerkti. Nors matytumei didžiausią nusišėję, niekados savo širdyje jo nesmerk, o tuo labiau žodžiais nesuniekind. Tai sau tada galvok: Tiesa, padarė, bet greit per atgailą Dievo akyse gali būti šventu. O aš, kas žino, ar didžiau nenusikalsiu, o paskiau gal nusikaltimuose ir mirsiu. Girdėdamas, kaip kiti smerkia ir keikia kitų nusikaltimus, taip sau galvok: « Kas iš jūsų be nuodėmės, tegul pirmas meta akmenį » (Jon. 8, 7). 3. Neniekind kitų, o ypatingai vargšų ir tarnų, nes vargšai primena Viešpatį Kristų, o kas žino, ar tarnai nebus Paskutiniame teisme tavo teisėjais. 4. Reikale mokyti ir išpėti žmonių nusikaltimus, einant kunigiškas pareigas, bet didžiausiai saugotis puikybės kalboje, mostagavimuose ir pačiuose išsireiškimuose, kad Dievo grūmojimas tau nekristų: « Nelaimė Izraelio ganytojams, kurie juos valdė žiauriai ir galingai (Ezech. 34, 2-4). 5. Tylėti ir nusižeminti prieš Viešpatį didžiausiai tada, kada Dievas prileis išjuokimus, persekiojimus, apkalbas, paniekinimus, nemalonumus ir kitus sunkius kryželius. Pakentėjus nuo kieno nors nuoskaudų, tuojau kreiptis į Dievą nužemintais Jobo žodžiais: « Nusidėjau ir tikrai nusikaltau, o neatsiėmiau, kaip buvau užsipelnęs. 6. Savo luomo prakilnumo ir užimamos vietos bei pajamų puikybei nenaudoti, vengiant brangių rūbų bei kitų dalykų. 7. Pamokslus, giedojimus ir kitas šventas apeigas atlikinėti vien dėl Viešpaties Dievo garbės. O tuščios garbės, kuri kaip kirminas veržiasi į mūsų širdį, saugotis, nei ji visus mūsų nuopelnus pas Dievą naikina. 8. Nusižeminimo dorybei gilinti dažnai skaityk ir mastyk Mato Evangelijos 23 skyrių, kuriame sunkiai puikybė smerkiama. 9. Neturint jokios dorybės ir šventumo, nemanyti, kad turi taip pat kuklumą bei mokslą ir ko nors žinojimą. 10. Rūpintis laiks nuo laiko iš nepataikūnų ir rimtų žmonių sužinoti, ką žmonės apie tave kalba ir mano. 11. Stengtis gerai pažinti savo klaidas ir trūkumus, ydas ir silpnybes, nuodėmes ir kitas blogybes. Tada daug nusileisi iš aukšto tono. 12. Dažniausiai gilintis į stebėtiną V. Jėzaus nusižeminimą: Jo gimimą, Jo gyvenimą, o ypatingai Jo mirtį ant kryžiaus. Tas gilinimasis veiks prieš išdidumą, padės nusižeminti, nes, būdamas žemės dulkė ir menkiausiu kirminėliu, negali drįsti pūstis ir didžiutis, matydamas Dievą tapusį žmogumi, pamilusį

paniekinimus, visokius pažeminimus, saugosies pasaulio garbės, nieku laikys sau daromus šmeižtus, atsimindamas, kad Išganytojas ir Mokytojas Jėzus Kristus buvo pažemintas, išjuoktas, paniekintas, apšmeižtas, nusidėjėliu ir apgaviku palaikytas. Todėl: a) Išdidiems malonių neduoda; b) Sunkias pagundas ir nuopusius prileidžia; c) Nusizėminę išganyką tepasiekia; d) Be nusizėminimo jokios dorybės negalime įgyti; e) Be nusizėminimo geri darbai neturi vertės; f) Be nusizėminimo iš piktosios dvasios pinklių išeiti negalima².

6

RYŽTAI, DARYTI 1800 m. GALE

1. Į virtuvę įėjus, su niekuo be reikalo nekalbėti, o tuo daugiau nežiūrėti į moteris. 2. Atradus klebonijoje moteriškę, tuojuo išeiti ir nenorėti jos pažinti, nesiteirauti, iš kur ji yra. 3. Zakristijoje į jokią moterį niekada nepažvelgti. Zakristijoje kuo mažiausiai būti. Iš kambario eidamas į zakristiją, mintyse melsti Švč. Dievo Motiną, kad nenusikalstum akimis. 4. Suolelyje sėdėdamas, nežiūrėti į žmones, o ypatingai į moteris. Kad to išvengtum, prisimink, kad V. Jėzus, kaip saulė savo spinduliais, apšviečia tave iš altoriaus tabernakulio ir stebi tavo elgesius. 5. Visuo met gerai įsidėmėk, kad eidamas į klausyklą, klausykloje ir išeidamas, nežiūrėtum į jokią moteriškę, o tam įvykdyti reikia: a) Einant išpažintčių klausyti, prieš didįjį altorių priklaupus, karštai prašyti Dievą, kad nenusidėtum akimis; b) Klausykloje akis užsidengti nosinaite; c) Beretės (kepurės), klausykloje esant, neužsidėti; d) Klausyklos langelius tinkamai pridengti; e) Iš klausyklos išeidamas, nieko nesakyk eilėje stovintiems; 6. Pas ligonius nežiūrėti į moteris, o tam apsisaugoti vartok šiuos būdus: a) Atkalbėk Rožančiaus 15-tą paslaptį ta intencija; b) Įeidamas į ligonės kambarį, nežiūrėti į ją; c) Užsidengęs nosinaite akis, klausyk jos išpažinties; d) Po suteikimo šv. Sakramentų, į žmones, ten susirinkusius, nežiūrėti ir neįsileisti į kalbas. Vien tik jiems priminti ir paaiškinti naudingumą ir pareigą ligonius lankyti. 7. Jei moteriškė ateitų į kambarį, nevaišinti jos, bet kuo greičiausiai išleisti ją. 8. Iš kambario pro langą be reikalo nežiūrėti. 9. Priprasti ir į vyriškius nežiūrėti. 10. Akių saugojime turėti pavyzdžiu V. Jėzaus didžiausią akių kuklumą ir šv. Aloyzo padorumą, kurio gyvenimą dažnai skaityti. 11. Apleisti darželį ir žoles.

Kiti ryžtai: 1. Su kiekvienu tiek tekalbėti, kiek būtinai reikalinga. 2. Valgant turėti mintyse kurią nors šv. Tikėjimo tiesą ir tuo pačiu išlaikyti tylą. Iš tos tylos neturi tavęs išvesti nei malonus pašnekesys, nei lengvos kalbos turinys, tai tik piktosios dvasios priedanga, kuri tau akis

² Tveruose darytus ryžtus spaudai paruošė P. Ruškys, *Kun. Jurgis ... Pabrėža*, mašinraštis, 12-24 psl.

dengia. Tad saugokis šnekumo. 3. Ne tik tarp pasaulinių žmonių, bet ir tarp dvasiškių nesilinksmink be reikalo. 4. Niekada nekalbėk kitiems apie savo praeitą netikusį gyvenimą, nes čia slepiasi puikybė. 5. Kiek galima, atsikratyti svečių ir niekada jų nesikviesti be didelio reikalo.

7

RYŽTAI, DARYTI TVERUOSE 1801 m.

1. Daryti gailestį sąžinės sąskaitose. 2. Niekada nevartoti anekdotų, o tuo labiau pasakų. 3. Niekada nekalbėti su panieka ir ironiškai. 4. Neperspėti kito tada, kada jaučiamas dėl jo širdyje piktumas bei neapykanta. Bet palaukti tol, kol pyktis praeis. 5. Labiausiai saugotis visur nekantrumo. 6. Ginti artimo gerą vardą ir neleisti kaltinti jo, nežiūrint į asmenį, kuris įtartų, bet aiškiai pasakyti — liaukimės apie tai kalbėję, nes nusidėsime. 7. Daryti ilgoką pasiruošimą šv. Mišioms ir padėką po jų. 8. Pamoksluose vengti šiurkštumų. 9. Uoliai skaityti Teologiją. 10. Kasdien griežtai laikytis dienotvarkės. 11. Kankinti save dėl Dievo. 12. Pašnekų su kitais saugotis. 13. Mėnesines rekolekcijas atlikti. 14. Skaityti praeitų laikų savo nusistatymus.

Kiekviena diena gali būti paskutinė. Kad mirtis būtų lengva, tad visą gyvenimą daryk gerus darbus ir maldingai gyvenk. Net ir kasdienine nuodėme daugiau Dievas išniekinamas, negu visais gerais darbais ir prakilniaisiais dorybių vaisiais pagerbiamas. Kad ir visą pasaulį Dievui laimėtum — negali prisileisti net ir mažiausios melagystės. Nors turėtumei sunkiausias kančias perkentėti, negali drįsti, kad ir vienintelę kasdieninę nuodėmę papildyti. Kasdieninė nuodėmė padaro baisią pragaištį sielai: sužeidžia ją, baurina ją, juodina jos šviesumą ir gražumą, aptemdo protą, susilpnina valią, sustiprina aistras, sukursto geidulius, niekina Dievo baimę, atšaldo Dievo meilę, daro ją tingią, atima palinkimą prie maldinumo, sukelia pasibiaurėjimą dorybėmis ir dievotumu, padidina laikinių dalykų troškimą, sužadina blogus palinkimus ir, kas baisiausia, veda prie mirtinosios nuodėmės — sielos mirties. Todėl nors kartą į mėnesį atlikti apmąstymą apie kasdieninę nuodėmę.

Kiti ryžtai: 1. Būtinai susilaikyti nuo supykimo ir neapsimąstymo. Visose gyvenimo aplinkybėse užlaikyti didelį atsargumą. Pirmuosius pykčio pasireiškimus laiku suturėti ir juos visa jėga savyje užgniauzti. 2. Kiekvieną katrumui ir švelnumui nusikaltimą aštriai nubauti. 3. Nuoskaudą, padarytą nekatrumu ir žiaurumu, tuojau atlyginti savo nusižeminimu ir nuolankumu. 4. Niekada nebūti supykusiu ant artimo, kaip šv. Paulius sako: «Tegul saulė nenusileidžia ant jūsų rūstybės». 5. Gyventi su kiekvienu taikoje ir meilėje. 6. Dažnai mąstyti apie V. Jėzaus kantrumą, tylumą ir švelnumą. 7. Dažnai mąstyti apie kantrumo ir malonumo dorybes ir apie priešingus toms dorybėms nusikaltimus. 8. Kasdien mąstymo metu daryti pasiryžimus įgyti tas dorybes. 9. Skaityti

apie tas dorybes knygas. 10. Sakyti pamokslus apie tas dorybes. 11. Pagaliau melstis karštai ir nuolat prašyti Išganytoją, kad teiktųsi duoti savo dvasią ir padėtų tas dorybes įsigyti.

Būtinai laikyti tvarkoje mintis. Saugotis ne tik blogų minčių, bet ir nenaudingų bei tuščių. Visada turėti klusnumą ir atsidavimą Dievo ir Bažnyčios įsakymams ir nurodymams. Nepataikauti kūnui, bet protin-gai jį kankinti: kentėti kantriai ir tyliai nesmagumus, neieškoti pato-gumų, neieškoti pasitenkinimo valgiuose ir gėrimuose, pratinti save ir prie reikalingų dalykų mažinimo, saugotis lepumo, ir prasimanymų, būti darbščiu ir saugotis tingumo.

Kiti ryžtai: 1. Vengti pasaulio. 2. Punktualumas gyvenimo tvar-kos užlaikyme, kaip nusistatyta. 3. Tobulas ištikimumas padarytiems ryžtams. 4. Atlikimas tam tikrų dievotumo pratimų, kurie pritinka kunigo amžiui ir padėčiai. 5. Visada turėti berniuką, kuris visada būtų arti, ir įsakyti jam, kad visada ateitų čia, jei tik kokia moteriškė užeitų. Jei berniukas jos nepastebėtų, tad pasiūlyti jį prie savęs ir jo akyse ir tai kuo trumpiausiai su moteriške tekalbėti. Jei dėl menkų pajamų nebūtų galima tokio berniuko išlaikyti, tada paimk mokslui kokį nors gabų ber-niuką, kuris būtų tavo gyvenimo liudytojas.

8

RYŽTAI, PADARYTI PLUNGĖJE 1802 m.

Atsimink mirtį ir kunigo didelę atsakomybę prieš Dievą. Gali būti daugiau kunigų pražuvusių nego išganytų. Neįsileisti į galvą minties, kad jau pasiektas tobulumas, kurio visai dar neturi. Kasdien uoli dalinė sąžinės sąskaita. Jei neatliksi — nubausti save 1-4 imperiolo. Kiekvieną mėnesį atlikti rekolekcijas, mąstant apie mirtį. Kas dieną karštai pra-šyti Dievą geros ir laimingos mirties. Tartis su geru nuodėmklausiu ir prašyti jo patarimo, kaip pasiruošti mirčiai. Visai negerti alaus ir degtinės. Mėnesinių rekolekijų metu atidžiai perskaityti visus senuosius ryžtus ir pastabas. Ruoštis šv. Mišioms jau iš vakaro. Vakarienės nevalgyti. Gulti 9 val. ir keltis 4 val. Pasiruošimui šv. Mišioms prašyti Jėzų kad Jis teiktųsi padėti sužadinti tokius veiksmus, kurie Jam patinka. Po Ko-munijos giliai mąstyti apie begalinį Jo gailestingumą ir neribotą Jo malonę.

Kiti ryžtai: 1. Turėti didelį širdies grynumą: viena — neturėti sąžinėje nuodėmės ir prisirišimo prie jos, antra — neturėti prisirišimo ir prie mažiausios nuodėmės. 2. Gryna intencija pripažinti Aukščiausį Viešpatį Sutvėrėją savo Dievu, atlyginti jo teisingumui už viso pasaulio nuodėmes, padėkoti už gautas malones, prašyti naujų malonių. Nesiartinti prie altoriaus dėl žemiško pelno, ambicijos ar panašių tikslų. 3. Turėti kunigišką dvasią. t. y. sekti tai, kas daroma prie altoriaus panašume su Jėzumi Kristumi, kurį atnašauji, ir kaip V. Jėzus save atnašauja už mus, taip ir kunigas, žiūrėdamas į tą Dievą, save atnašaujantį, turi su

Juo ir dėl Jo save kartu atnašauti, savo turtą, savo sveikatą, savo garbę, savo gyvenimą ir viską Viešpačiui ir tiktai Jam pašvesti. Kiekvienam darbe statyti klausimą: ar V. Jėzus taip darė, taip mokė, taip elgėsi ...

Kiti ryžtai: 1. Labai dažnai prašyti V. Dievą, kad širdį saugotų nuo godumo. 2. Niekinti laikinuosius turtus, bet trokšti ir akyse laikyti amžinuosius. 3. Daryti išmaldą, prisimenant beturčių vargą. Pasitarti su nuodėmklausių, kiek reikėtų vargšams duoti ir kiek iš turimų pajamų sau pasilikti. Išmaldą duoti ne vien tikriems vargšams, bet ir antros ir trečios rūšies vargdieniams. Pinigų pasilikti, ir tai be prisirišimo prie jų, tik kiek daugiau kaip šimtą vienetų. Atsiminti, kad ypatingai Dievas laimina tuos, kurie gailestingi. 4. Klausykloje nemurmėti ir žmonių neperspėti. Jei kada reikėtų daryti perspėjimą, tada du kartus nuoširdžiai atsidūsti į Dievą, tariant: « Viešpatie duok man žodžius, kurie klystančius į protą atvestų »; o paskiau tyliai balsu perspėti, bet visada geriau nutylėti. Išpažinčių klausyme kalbėti tik Šv. Rašto ištraukų žodžiais, tiek pamokant, tiek išpėjant. Pats būk savo nuodėmklausiui paklusnus. Iš viso gyvenimo išpažinčių nebekartoti, į sapnus dėmesio nekreipti, pašalinti baimę dėl šv. Mišių laikymo. Pašalinti norą stoti į vienuolyną. Visa tai pagunda.

Kiti ryžtai: 1. « Visuose savo darbuose atsimink galą, ir tu per amžius nenusidėsi » (Eccl. 7,40). 2. Visada būk Dievo akivaizdoje ir dėl Jo meilės viską daryk.

Ryžtai apie išpažinties klausymą: 1. Einant į klausyklą pasiskirti keletą minčių dvasios susikaupimui ir dalyko svarbumo apsvaistymui, kadangi čia eina nuodėmės išnaikinimo reikalas per Jėzaus Kristaus kančios nuopelnus. 2. Parodyti gilų nusižeminimą, išpažįstant savo nevertumą, persiimti šventa baimę, kad, kitus apšviesdamas, patsai savęs tamsybėse nepaskandintumei. 3. Pakelti mintis prie Dievo, prašant Jo malonių, reikalingų tobulam išpildymui to darbo, per kurį prirengia penitentus ir daro juos paklusnius šventiems įstatymams, kuriuos jiems per išpažintį nurodo. 4. Jokios priemonės neapleisti, kuri priklauso tam taip svarbiam reikalui. Todėl prašyti švč. Dievo Motiną ir visus šventuosius užtarimo ir pagalbos. Be to, sukalbėti maldas, kurios kalbamos yra prieš išpažinčių klausymą. 5. Atlikti pirmiau pačiam išpažintį, jei būtų reikalas, o paskiau jau kitus klausyti. Jei išpažintis ir nebūtų reikalinga pačiam atlikti, tuomet sužadinti gailestį už nuodėmes. Klausykloje nuolatos turėti save Dievo akivaizdoje ir šauktis trumpais ir karštais atsidūsėjimais Jo pagalbos, kad, švarindamas kitus, pats nesusiterštumei. Išėjus iš klausyklos, nepamiršti penitentų, bet pavesti juos Dievo malonei. Jei juos įkvėpė pas mane ateiti išpažinties, turi man rūpėti ir jų sielų išganymas. Karšta malda už juos daugiau gali padėti, negu klausykloje pamokymai. Pabaigus klausyti, sukalbėti skirtas maldas.

Neužtenka vien tik su pagundomis nesutikti, bet reikia prieš jas ir veikti: — Godumo pagundoje prisiminti Kristaus neturtą ir t.t. Pagunda prie tavęs, o tu prie Dievo, Pasiryžimai turi būti išpildomi. Tad reikalinga griežta sąžinės sąskaita ir apmąstymai. Jei pareigų darbai sukliudytų — nors atnaujinti pasiryžimus. Be to, žadinti kantrumą, maldoje pastovumą su vidiniu širdies ramumu ir džiaugsmu, ne tingiai ir iš prievartos, bet gyvai ir maloniai Dievui tarnauti.

9

RYŽTAI, PADARYTI PLUNGĖJE 1803 m.

1. Neapleisti be labai svarbios priežasties dienotvarkės. Jei dėl nepastovumo tas įvyktų — duoti išmaldos 3 lenkų grašius. O jei visos dienos tvarką apleistumei — duoti 6 grašius, daryti gailėstį ir pridėti dar kokį apsimarinimą. 2. Pasiskirtus savo apsimarinimus atlikti tada, kada bus patogų. O už jų apleidimą daryti gailėstį, išpažinti per išpažintį ir už kiekvieną apleidimą duoti 2 grašius išmaldos. 3. Neapleisti mėnesinių rekolekcijų. Apleidus duoti išmaldos 66 grašius. 4. Pasirašyti sau sąžinės sąskaitą ir sąskaitą iš savo pareigų ir palinkimų ir iš tos sąskaitos ruošti mėnesinių rekolekcijų išpažinčiai. 5. Mėnesinių rekolekcijų netu peržiūrėti visus pereinamųjų laikų pasiryžimus ir atnaujinti dvasią. 6. Dažnai minėti žodžius: «Būk ištikimas iki mirčiai, o aš tau duosiu gyvenimo vainiką» (Apr. 2,10). Būti išmintingu išpažinčių klausytoju — menų menas, sielų išganymas.

10

RYŽTAI, PADARYTI PLUNGĖJE 1806 m.

Būti šventu ir nepeiktinu. Šventu siela ir kūnu, gyvenimu, pavyzdžiumu, mokslu, girtiniais elgesiais. Tam padeda malda, nusižeminimas, tuščios garbės vengimas ir net jos šešėlio, nepasitikėjimas savimi, bet V. Dievu, jautrus saiko taikymas ir aistrų suvaldymas. 1. Visuotinė sąžinės sąskaita, kuri daroma prieš pietus ir prieš vakarienę, statant save Dievo akivaizdon, ydas prisimenant, radus nusikaltimą, prašant Dievo atleidimo, o neradus — dėkojant Dievui. 3. Šventa intencija, nes visiems darbams ir sumanymams ne kitas akstinas ir tikslas turi būti, bet tik patsai Dievas. Jo Vardo garbė ir po mirties amžinas užmokestis. 4. Apmąstymas, o neturint laiko, nors 15 minučių. 5. Dvasinis skaitymas, kurį patogiau po apmąstymo atlikti, perskaitant iš Šv. Rašto Naujojo Įstatymo po vieną skyrių arba nors pusę. Vakare po vieną skyrių iš šv. Pranciškaus Salezo arba Tomo Kempiečio. 6. Dievotas šv. Mišių laikymas ir kunigiškų poterių kalbėjimas. Kunigiškus poterių kalbėti su prisiruošimu, savu laiku (kiek tai galima), ne tik lūpomis bet ir širdimi, visu kūnu, pilnai, atidžiai, maldingai, viską aiškiai ištariant, neskubant. Šv.

Mišių laikymui — malonės stovis, gyvas tikėjimas, tvirta viltis ir karščiausia meilė, didžiausias nusižeminimas ir dievotumas veiksmuose, aiškiai ir atidžiai, nei lėtai, nei skubiai, su griežčiausiu ir pilniausiu visų šv. Mišioms taisyklių užlaikymu. Po to privalomas ir atsakantis padėkojimas. 7. Maldingas šv. Sakramentų teikimas reikalauja: a) Malonės stovio teikiančiame šv. Sakramentus; b) Sielos ir širdies pasiruošimo tinkamam ir prakilniam šv. Sakramentų teikimui; c) Didžiausio išorinio ir vidinio dievotumo užlaikymo; d) Giežčiausio šv. apeigų laikymosi. 8. Metinės rekolekcijos. Sunkiausiai įžeidžia kunigo šventumą girtavimas, žemiškų turtų geidimas, godumas, pasipūtimas, simonija ir nesusilaikymas.

Kunigo šventumas reikalauja ne tik neturėti žymaus prasikaltimo, bet ir mažiausio prasikaltimo. Kunigui reikia rūpintis turėti gerą vardą. Kartu jautriai ir stropiai saugoti jį, nes užmuša kitų sielas. Kunigas turi turėti pakankamą išsilavinimą moksle: Žinoti Teologiją dogmatinę ir moralinę, Bažnyčios apeigas, Dievo tiesas — prigimtas ir paskelbtas, žmonių tiesas, ant Dievo tiesos pasiremiančias, Bažnyčios ir Valstybės teises. Tam įgijimui reikalinga: malda, skaitymas, apmąstmas, savęs saugojimas ir stropus studijavimas, Šv. Rašto su paaiškinimais skaitymas, dažnas Visuotinio Tridento susirinkimo nuostatų ir to paties susirinkimo katekizmo persiskaitymas, asketinio turinio knygų skaitymas, šventųjų apeigų, vyskupijos nuostatų, Bažnyčios istorijos ir kartu mandagumo. Reikia, kad kunigo išviršiniai veiksmai — ėjimas, valgymas, kalba ir visa kita — nieko biaueraus ir šiurkštaus neturėtų ir kartu nerodytų žmogaus neišauklėto. Paniekinimą šv. kunigo luomui daro jo prasikaltimai: niekšybė ir nepadorumas. Žemina kunigą prabanga jo buto balduose, induose, rūbuose, valgiuose ir t.t. Taip pat niekšingas taupumas, peiktinas apsileidimas ir tingumas. Taip pat žemina kunigą medžioklė, lošimas kortomis, prekyba. Pažemina kunigą neužlaikymas tinkamo padorumo kalboje, balse, eisenoje ir kitose išviršinėse išvaizdose. Turi kunigas būti neblausus, visuomet ramiu veidu, malonus santykiuose su žmonėmis. Turėti savo širdyje Dievo ir artimo meilę, kad tą meilę galėtų su šventu uolumu ir stropumu žadinti žmonių širdyse. Būti visiems bendrai ir kiekvienam atskirai geriausiu tėvu ir broliu. Pirmiausia rūpintis jų sielos išganymu, bet kartu jiems padėti ir kūno reikaluose. Turėdamas savo širdyje Dievo meilę, ją gaivink ir žmonių širdyse per pamokslus, išpažinčių klausydamas, namus lankydamas ne pelno tikslais, bet sielų išganymo reikalu. Nepamiršti, kad kunigo uolumas, kuris nėra panašus į meilę, kuris nėra pati deganti meilė, kuris nėra kruopštus, gailiatingas, malonus, nuolankus, kantrus, kuris pelnu užimtas, — nėra stropumas. Šventas uolumas tavyje turi būti paeinas iš meilės — kantrus, švelnus, nepavydus, neižūlus, netuščias, neišdidus, nesavanaudis, nepiktas, nekeistas, ne ūpo vadovaujamas, neįtaringas ir blogai manęs apie artimą, nesididžiuojąs neteisybe, bet džiaugiąs tiesa, viską pakeičiąs, viską iškenčiąs. Meilė niekad nenyksta. Reikia daug skaityti ir dirbti ir drąsos nepamesti dėl nepasisekimų. Reikia išsižadėti pasaulio dvasios, ir pasisemti Dievo dvasios. Neieškoti garbės pas žmones. Reikia sakyti pamokslus sulig asmenų, vietos, laiko ir dvasinių reikalų, taip

pat ir atsakomam klausytojų supratimui — išauklėtiems iškalbingai, neišauklėtiems suprantamai. Turėti karštą norą patarnauti žmonių sielų išganymui: ar tai sakyti didžiai žmonių miniai, ar mažiausiai žmonių saujalei. Stropiai ruoštis pamokslų sakymui, kad būtum prityrusiu ir Dievui atsidavusiu darbininku, gerai mokančiu išdėstyti tiesos žodį, kad teisybė, tikėjimas, viltis, meilė ir ramybė būtų grynoje širdyje ir lūpose. Vengti neprotingų kalbų ir bobiškų pasakojimų. Nusistatau būti geru žmonių sielų ganytoju ir gydytoju. Tuo tikslu turiu pareigą pažinti kitų sielos ir kūno reikalus, dėl kurių išganymo turiu dirbuotis. Pirmiausia sielų, bet kartu nepamiršti ir kūno reikalų, tad maitinti alkanus, rėdyti nuogus, šelpiti vargšus, neapleisti našlaičių, prakilniausiai mylėti tuos, kurių sielų išganymu turi didžiausiai rūpintis, kad nė viena nepražūtų nuolat melstis už jų reikalus.

11

RYŽTAI, PADARYTI KARTENOJE 1809 m.

1. Aukštai vertinti kunigo luomą. 2. Su pasitikėjimu, švelniai ir visada melstis į švč. Dievo Motiną. 3. Melstis ištikimai, dažnai ir nužemintai. 4. Susitūrėjimą ir blaivumą užlaikyti. 5. Saugotis pažinčių ir nereikalingų pasikalbėjimų su moterimis, o labiausiai jaunesnėmis. 6. Visados ir tuojau priešintis pagundoms, nenupulti dvasioje vėl sunkiose pagundose, nes tol nėra nuodėmės, kol priešinamasi. 7. Didžiausiai vengti vidujinio liūdnumo ir sujudimo, iš kurių paeina sunkiausios pagundos. 8. Turint reikalą, pačiam nueiti į tarnų kambarį ir pasikviesti ūkvedį, bet ilgai ten nebūti. 9. Prie stalo patarnavimui turėti vyriškį. 10. Saugotis švelnių žodžių su moterimis, ypač su namiškėmis. Be to, didžiausiai nepritinka kunigui naudotis tarnaičių patarnavimais apsirengiant, nusi-rengiant arba lovą paklojant. 11. Nelaikyti pas save, ypač po tuo pačiu stogu, jaunesnių tarnaičių bei įtariamų moteriškių, nors ir giminaitės jos būtų. Taip viską sutvarkyti, kad gyvenimas būtų maldingas ir šventas.

Kiti ryžtai: 1. Visus nuostatus ir įsakymus puikiausiai išpildyti. 2. Numirti pasauliui, niekinant visas jo tuštynes, pasilinksminimus ir nepastovumus. 3. Kūną nukryžiuoti, saugojant jo pajautimus, suvaldant blogus palinkimus ir geidulus, visur sau prievartą darant. 5. Kristaus kryžių nuolat nešti, kankinant savo kūną. 6. Pasipuošti šventomis dorybėmis, pvz. nusižeminimu ir kitomis.

Stropiai, rūpestingai tarnauti Dievui ir sielų išganymui. Daryti pastangas užkirsti Dievo įžeidimams, neleidžiant niekinti Dievo vardo, nemokančius pamokant, klystantiems patariant, dorybėse silpstančius sustiprinant. Uoliausiai saugotis pasaulio silpnybių, pasaulio, kuris siekia neribotos laisvės, nenori niekam pasiduoti, nenori turėti kitų įstatymų kaip tiktai savo valią ir pageidimus, ieško lepumų ir patogumų, glamonėjimų ir naujenybių, smerkia ir atmeta, kas buvo seniau ir amžiais pašvęsta. Skaityti ir išpildyti visus kanonų reikalavimus ir sinodų nurody-

mus. Šventai atlikti kasdienius apmąstymus, tikybinių knygų skaitymą, sąžinės sąskaitas, šv. Sakramentų teikimą, pamokslų ruošimą, mokslo studijas.

RYŽTAI, PADARYTI KARTENOJE 1810 m.

1. Nė vieno neniekink nei savęs už kitus geresniu nelaikyk. 2. Daryk gera ne dėl laikinio pelno. 3. Nė vieho nesiklausyk apie slaptas — moteriškas ligas, nes tau tas neturi rūpėti ³

12

KETURI LAIŠKAI ⁴

1) Mils mano Gėtaly ? Te newerk Matoly Sesou yr Babaly Józelys : gera esesi — moń dyde pakarne diekawa oż pasystorójyma dień jo tokios wyitas. — Dóuna tóris gera : kasdyina po dó kartó geróu kawa, pri walgy siedóus só pates Ponas sawa i Stała. Darba, tyisa tóris, ale kamy ko gera wyltyis be procys. — Prasza tykta łabaa pakarne, kad kyik tyik nóusiunstútumyt pyningu at įtyikyma dień Jo szarku nauju : ne tyi, kóreus tór, anojoy szaliey ira newartojemis, yr tep staby, jóg saka, wysy at móńys stebas it at koky wagyis. — Prijungó czion patyis Jozelys grometa pri Tamstu lydoma : rasi toy grometoy daugiaus aplink sawa powadzio parasy. X. P.

(Žyminis popierius su ženkle 1802 m.).

2) Józef Jankiewicz Strażnik Inflands. Imienien Wielebnego Potomstwa Michała Ignatowicza idque Mateusza Jozefa Bartłomieja Andrzeja Synow Rozalii y Anny Córek Ignatowiczow Sukcesorow Maiątku po zeszyłym Thadeuszu Ignatowiczu wydaie Kwietacyiny Dokumentt W. Xiędzu Jerzemu Pabrzeżowi Nato Iż zeszyły do wieczności Thadeusz Ignatowicz będąc przy Kościele Parafialnym Płungianskim, bez Testamentu umarł, po smierci którego tenże J. X. Pabrez znalazłszy Ruchomość y Pieniądze pochowawszy zmarłego ze zwykłym Nabożeństwem po otrąceniu Expensy na wydatki Pogrzebowe y dalsze z tey okoliczności wynikłe resztę summę po ztaxowaniu Jego Ruchomości w Roku Terazniejszym miesiąca Junii 11 dnia w Kancellaryi Ziemskiey Ptta Telszo dla aktualnych Sukcesorow Zlokował, aż do wydania Kwietacyi — Ktorego to Thadeusza Ignatowicza gdy są Prawdziwemi Sukcesorami Mateusz, Jozef, Bartłomiej, Andrzej Michałowiczowie Ignatowiczowie oraz Siostry Rozalia y Anna a wszycy w nieletności w dobrach moich Burbiszkach w Ptcie Rosińskim sytuowanych — Imieniem Zatym tego Potomstwa

³ P. Ruškys, *Kun. Jurgis ... Pabrėža*, mašinraštis, 43 psl.

⁴ Perspausdinta iš *Mūsų Senovė*, (1938), 287-289 psl.